

UZASADNIENIE

Plan ochrony rezerwatu został opracowany na podstawie art. 19 ust. 6 z uwzględnieniem art. 20 ust. 1, 2 i 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1336), zwanej dalej „ustawą o ochronie przyrody”. Zakres zrealizowanych prac został dostosowany do zasobów, tworów i składników przyrody, walorów krajobrazowych oraz wartości kulturowych rezerwatu. Przy sporządzaniu planu ochrony uwzględniono treść rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 maja 2005 r. w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonywania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników przyrody (Dz. U. Nr 94, poz. 794).

W rezerwacie nie wyznacza się miejsc wprowadzania psów, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 16 ustawy o ochronie przyrody.

W rezerwacie nie wyznacza się obszarów, gdzie można wykonywać polowania, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie przyrody, w związku z czym, rezerwat nie może wchodzić w skład obwodu łowieckiego. Kwestia wykonywania polowań w rezerwatach przyrody oraz włączania tej formy ochrony przyrody w skład obwodów łowieckich została ugruntowana przepisami dwóch ustaw, tj. ustawy o ochronie przyrody oraz ustawy z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1082, z późn. zm.), zwanej dalej „Prawem łowieckim”. Zgodnie z art. 26 pkt 1 Prawa łowieckiego, w skład obwodów łowieckich nie wchodzi rezerwaty przyrody, z wyjątkiem rezerwatów lub ich części, w których na obszarach wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych nie zabroniono wykonywania polowania. Natomiast stosownie do art. 15 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie przyrody, w rezerwatach przyrody zabronione jest wykonywanie polowań za wyjątkiem obszarów wyznaczonych w planie ochrony. Poprzez taką konstrukcję prawa ustawodawca powiązał przepisy Prawa łowieckiego z przepisami ustawy o ochronie przyrody, zespalając obie te ustawy pojęciem „wykonywanie polowań”. Należy mieć przy tym na względzie, że ustawy te mają inny zakres przedmiotowy i zakaz wykonywania polowań w rezerwatach jak i sposób zwolnienia z obowiązku jego przestrzegania wynika z rozwiązań ustawy o ochronie przyrody, regulującej zasady funkcjonowania tej formy ochrony przyrody. Natomiast narzędzie, jakie w stosunku do rezerwatów przyrody zostało zastosowane przepisami Prawa łowieckiego, należy traktować jako zagadnienie uregulowane ustawą o ochronie przyrody przeniesione na jego grunt z tej ustawy. Prawo łowieckie nie zawiera bowiem przepisów stanowiących podstawę do rozstrzygnięcia planem ochrony kwestii wprowadzania odstępstw od ograniczeń wynikających z utworzenia rezerwatu przyrody i z tego tytułu może regulować samodzielnie zasady działania obwodów łowieckich poza granicami tej formy ochrony przyrody. Prawo łowieckie w sposób ogólny wskazuje w art. 8 ust. 1, że w obwodach łowieckich prowadzona jest gospodarka łowiecka. Wskazać w tym miejscu należy, że ustawodawca wyraźnie rozgraniczył znaczenie pojęcia polowanie i gospodarka łowiecka. Zgodnie z art. 4 ust. 2 Prawa łowieckiego, polowaniem jest wykonywanie czynności obejmujących tropienie, strzelanie z myśliwskiej broni palnej, łowienie sposobami dozwolonymi zwierzyny żywej, łowienie zwierzyny przy pomocy ptaków łowczych zmierzające do wejścia w jej posiadanie. Gospodarką łowiecką będzie natomiast, zgodnie z art. 4 ust. 1 tej ustawy, szeroko rozumiana działalność w zakresie ochrony, hodowli i pozyskiwania zwierzyny. Elementem wiążącym, będący częścią wspólną polowania i gospodarki łowieckiej, będzie pozyskiwanie zwierzyny, jako czynność wykonywana dozwolonymi dla polowania metodami zmierzająca do wejścia w posiadanie zwierzyny. Rezerwat przyrody został zdefiniowany natomiast w art. 13 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody, jako obszar zachowany w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi. Taka konstrukcja prawa pozwala przyjąć, że treść wyrażoną przepisem art. 26 Prawa łowieckiego należy rozumieć jako konsekwencję art. 13 ust. 1 oraz art. 15 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody, którymi ustawodawca przyjął zasadę, że cała przyroda oraz walory krajobrazowe na terenie rezerwatu podlega ochronie i wszelkie działania podejmowane w rezerwacie winny być podporządkowane pod tę ochronę. Zastosowane w art. 26 ust. 1 Prawa łowieckiego rozwiązanie w zakresie wykonywania polowań pozostaje w związku z art. 15 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie przyrody, który przewiduje, iż na obszarze rezerwatu przyrody zakazane jest polowanie, z wyjątkiem obszarów wyznaczonych w planie ochrony ustanowionych dla rezerwatu przyrody. Skoro bowiem w rezerwacie przyrody ochronie podlega cała przyroda, to wykonywanie w nim polowań może być dopuszczone na zasadzie wyjątku od generalnego zakazu wykonywania w nim tej czynności, wynikającego z ustawy o ochronie przyrody. Wyłączenie od przyjętej zasady ochrony przyrody w rezerwacie może nastąpić planem ochrony zgodnie z zasadami określonymi w art. 18, 19 i 20 ustawy o ochronie przyrody, będący przepisami powszechnie obowiązującymi wymienionymi w art. 26 pkt 1 Prawa łowieckiego.

W rezerwacie nie wyznacza się obszarów, na których można prowadzić działalność wytwórczą, handlową i rolniczą o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 11 i art. 20 ust. 3 pkt 6 ustawy o ochronie przyrody.

W rezerwacie nie wyznacza się miejsc połowu ryb i innych organizmów wodnych, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 14 ustawy o ochronie przyrody.

W rezerwacie nie wskazuje się obszarów ochrony ścisłej i krajobrazowej, o której mowa w art. 20 ust. 3 pkt 3 ustawy o ochronie przyrody. Cały obszar rezerwatu obejmuje się ochroną czynną. Wskazanie w rezerwacie obszarów ochrony ścisłej skutkowałoby całkowitym i trwałym zaniechaniem bezpośredniej ingerencji człowieka w stan ekosystemów, tworów i składników przyrody oraz w przebieg zachodzących w nim procesów. Wprowadzenie na obszar rezerwatu tego typu ochrony wykluczyłoby możliwość ewentualnego podjęcia działań w sytuacji pojawienia się zagrożeń niewystępujących w czasie sporządzania projektu planu ochrony. W kwestii ochrony krajobrazowej wskazać należy, że stosownie do przepisów art. 117 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody, ochroną krajobrazową w rezerwacie mogą być obejmowane wyłącznie grunty użytkowane gospodarczo. Rozpatrując kwestię prowadzenia gospodarki w rezerwacie przyrody, w pierwszej kolejności należy odnieść ją do reżimu prawnego obowiązującego w tej formie ochrony przyrody. Na jej terenie posiadają moc prawną ograniczenia, które zostały zdefiniowane w art. 15 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody, jako zamknięty katalog zakazów. Ustawowo wprowadzone na obszar rezerwatu obostrzenia, mające formę zakazów, pociągają za sobą w konsekwencji ograniczenia, co do możliwości jego użytkowania. Ograniczenia te posiadają powszechnie obowiązującą moc prawną, skierowaną do każdego podmiotu, który znajduje lub znajdzie się w zasięgu terytorialnym objętym tą regulacją, bez względu na to, czy posiada on, bądź nie posiada, prawo własności do nieruchomości, czy też sprawuje nad nią nadzór. Taki stan prawny sprawia, że każdy, kto poprzez swoje działanie będzie powodował naruszenie któregokolwiek z zakazów zdefiniowanych w art. 15 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody, winien przed każdorazowym podjęciem planowanych czynności, uzyskać stosowną zgodę na zastosowanie odstępstw od ich obowiązywania. Na chwilę obecną nikt nie ubiegał się o uzyskanie zezwolenia na odstępstwo od zakazów obowiązujących w rezerwacie w związku z zamiarem zagospodarowania znajdujących się w nim gruntów i takie zezwolenie nie było wydane. Można zatem przyjąć, że jeżeli obszar dzisiejszego rezerwatu był użytkowany przed jego ustanowieniem, to z dniem powołania tej formy ochrony do życia użytkowanie znajdujących się w nim gruntów zostało zaniechane i na chwilę obecną nie są one w żaden sposób wykorzystywane. Wskazać w tym miejscu należy, że sam fakt istnienia na nieruchomości gruntów sklasyfikowanych w ewidencji gruntów jako np.: rolne albo leśne, czy to w rezerwacie czy też poza jego granicami, nie przesądza o jej zajęciu na prowadzenie działalności gospodarczej. Dopiero faktyczne, rzeczywiste, mające swoje umocowanie prawne, dokonanie na gruncie czynności składających się na prowadzenie działalności gospodarczej, powoduje powstanie sytuacji, o której jest mowa w art. 117 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody. Ustawa o ochronie przyrody nie definiuje pojęcia gruntu użytkowanego gospodarczo. Definicja taka nie znajduje się również w innych aktach prawnych. W przepisach art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 70, z późn. zm.) ustawodawca zawarł wprawdzie zwrot, grunty zajęte na prowadzenie działalności gospodarczej, jednak również nie zdefiniował tego terminu. Przy takim stanie prawnym, pomocnym przy ustaleniu, czy tego rodzaju grunty znajdują się w rezerwacie przyrody, może być legalna definicja działalności gospodarczej, którą zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 221, z późn. zm.) jest zorganizowana działalność zarobkowa, wykonywana we własnym imieniu i w sposób ciągły oraz przyjęta w tej materii doktryna, w której wskazuje się, że pod zwrotem "grunty zajęte na prowadzenie działalności gospodarczej" należy rozumieć objęcie gruntów w posiadanie, celem prowadzenia na nich działalności gospodarczej i na których w rzeczywistości wykonywane są czynności składające się na prowadzenie działalności gospodarczej. Łącząc ze sobą powyższe z zakazami obowiązującymi w rezerwacie przyrody, można przyjąć, że nie ma w nim gruntów użytkowanych gospodarczo. Ustawodawca, w celu doprowadzenia do realizacji strategii służącej utworzeniu i istnieniu rezerwatu, określił w stosunku do tej formy ochrony przyrody szczegółowy katalog zakazów, które winne być przestrzegane na jej terenie, wykluczając tym możliwość jego gospodarczego wykorzystania. W przypadku zlokalizowania działki na obszarze chronionym ustawowo, w tym konkretnym przypadku obszarze rezerwatu przyrody, granice ustawowego korzystania przez właściciela z jego nieruchomości wyznaczone są bowiem art. 15 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody. Przy tak ustalonym stanie prawnym, wskazanie w planie ochrony rezerwatu przyrody obszarów ochrony krajobrazowej, a co za tym idzie, dopuszczenie do użytkowania gospodarczego jego terenów, mogłoby mieć miejsce wyłącznie w stosunku do obszarów, dla których wprowadzono już wcześniej derogacje znoszące w nim ograniczenia w tym zakresie. Innymi słowy, działalność gospodarcza dokonywana na obszarze objętym zakazami mogłaby znaleźć się w planie ochrony, jeżeli byłaby kontynuacją dotychczasowego sposobu gospodarczego wykorzystania tego terenu, mające swoje prawne umocowanie w decyzji administracyjnej znoszącej obowiązywanie tych zakazów. Z ustaleń dokonanych w ramach sporządzania planu ochrony wynika, że w rezerwacie znajdują się wyłącznie grunty leśne, w stosunku do których nie były wydawane zezwolenia na gospodarcze ich wykorzystywanie. Można zatem

przyjąć, że teren ten, z chwilą objęcia go ochroną w formie rezerwatu przyrody, zmienił w sposób naturalny swoje przeznaczenie z działki użytkowanej gospodarczo na działkę, na której przyroda winna samoistnie się odradzać. Można z tego wywieść, że dopuszczenie w chwili obecnej użytkowania gospodarczego gruntów na tym terenie nie będzie wynikać z jego obecnego gospodarczego wykorzystywania i wpłynie na zmianę cech charakterystycznych na tym obszarze. Wyznaczenie w planie ochrony rezerwatu obszarów ochrony krajobrazowej będzie zatem stało w sprzeczności ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa, zgodnie z którym, stosownie do zapisu art. 13 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody, przyjętym założeniem dla działki zlokalizowanej w rezerwacie przyrody i nieużytkowanej gospodarczo, jest ochrona przyrody i zapewnienie nienaruszalności całego obszaru rezerwatu, jako spójnego ekosystemu. Przy takim stanie faktycznym i prawnym Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie odstąpił od wyznaczania w planie ochrony obszarów ochrony krajobrazowej. Mając na uwadze dbałość o zachowanie celu ochrony rezerwatu przyrody we właściwym stanie uznano, że użytkowanie znajdujących się w rezerwacie gruntów może mieć miejsce w zakresie związanym z prowadzoną w nim ochroną przyrody. Można w tym miejscu wskazać dodatkowo, że jednym ze zdiagnozowanych zagrożeń dla rezerwatu jest antropopresja, przejawiająca się bezprawnym wjazdem i parkowaniem pojazdów na jego terenie. Przy sporządzaniu planu ochrony nie uwzględniono, jako właściwych dla ochrony rezerwatu przyrody i dających podstawę do wprowadzenia w nim ochrony krajobrazowej, wprowadzanych nielegalnie zmian w zagospodarowaniu jego obszaru. W żadnej mierze nikt nie powinien bowiem podejmować czynności prowadzących do naruszenia obowiązującego dla tej formy ochrony przyrody prawa, gdyż stoi to w sprzeczności z celami, dla których jest ona powoływana do życia. Utworzenie rezerwatu przyrody, w rozumieniu przepisu art. 7 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody, jest celem publicznym i jako dobro społeczne, podlega szczególnemu reżimowi prawnemu, a co za tym idzie, naruszenie zakazów w nim obowiązujących stanowi wystąpienie przeciwko dobru chronionemu. Przyzwalanie na naruszanie podstawowych zasad obowiązujących w rezerwach przyrody, z czasem stałoby się powszechnie akceptowanymi standardami, czyniąc tym obowiązujące prawo nieskutecznym. Mając na względzie powyższe oraz przyjętą w prawodawstwie zasadę *ex iniuria non oritur ius* stanowiącą, że z bezprawia nie rodzi się prawo, samowolne użytkowanie gruntów w rezerwacie nie powinno stanowić podstawy sporządzania aktu prawa miejscowego, jakim jest plan ochrony rezerwatu przyrody. Tego rodzaju działania, jako stojące w sprzeczności z obowiązującym prawem i szkodzące ochronie przyrody, winny być wyeliminowane z krajobrazu rezerwatu, a instrumentem służącym osiągnięciu tego celu jest plan ochrony.

W rezerwacie nie wskazuje się obszarów i miejsc udostępnianych dla celów edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych i sportowych, o których mowa w art. 20 ust. 3 pkt 5 ustawy o ochronie przyrody. W kwestii ewentualnego udostępnienia rezerwatu do ruchu w obrębie istniejącej obecnie w tym obiekcie ścieżki wzdłuż brzegu Narwi wskazać należy, że nie udostępnia się rezerwatu planem ochrony poprzez wyznaczenie w nim szlaków przeznaczonych do ruchu pieszego, rowerowego czy też jazdy konnej wierzchem. Zgodnie ze stanowiskiem Ministra Środowiska wyrażonym w ramach kontroli nadzorczej zarządzeń Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie pismem z dnia 4 sierpnia 2015 r. znak: DP-074-10/305/9/15/JJ tego typu obiekty wyznacza się odrębnym aktem prawnym, co wynika z braku unormowań prawnych umożliwiających wprowadzenie odstępstwa od zakazów określonych w art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy o ochronie przyrody w planie ochrony rezerwatu przyrody. Szlaki takie mogą być wyznaczone zgodnie z przywołanym wyżej stanowiskiem Ministra wyłącznie w formie zarządzenia wewnętrznego regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

W rezerwacie nie wskazuje się obszarów i miejsc udostępnianych dla amatorskiego połowu ryb i rybactwa, o których mowa w art. 20 ust. 3 pkt 5 ustawy o ochronie przyrody.

W zarządzeniu nie wskazano obszarów, ani miejsc udostępnianych dla badań naukowych. Mając na uwadze dbałość o zachowanie celu ochrony rezerwatu przyrody we właściwym stanie, udostępnianie rezerwatu w celu prowadzenia badań naukowych może nastąpić po uzyskaniu zezwolenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie na podstawie art. 15 ust. 1 pkt 24 i ust. 5 ustawy o ochronie przyrody. Uzyskanie indywidualnej zgody na prowadzenie tego typu czynności gwarantuje z jednej strony nadzór nad ich rodzajem i metodyką zabezpieczając z drugiej strony rezerwat przed negatywnym oddziaływaniem realizowanych prac, czy też przed wykonywaniem prac badawczych, których tematyka nie wymaga ingerencji w ekosystem rezerwatu. Szeroki zakres i tematyka badań naukowych sprawia, że pełną kontrolę nad ich wpływem na rezerwat można zachować tylko poprzez rozpatrzenie indywidualnego wniosku. Nie występuje natomiast możliwość precyzyjnego zdefiniowania w planie ochrony dla wszystkich rodzajów badań jednego sposobu postępowania, który minimalizowałby ich negatywny wpływ na rezerwat.

W kwestii zdefiniowanych planem ochrony ustaleń do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wskazuje się co następuje. Wzrost presji antropogenicznej, przekładające się na zagospodarowanie przestrzenne służące

obsłudze różnych jego funkcji, sprawia, że stale zmniejszają się zasoby przestrzeni wolnej od przekształceń z nią związanych. Rosnąca ekspansja na użytkowanie coraz to większych obszarów, doprowadza do powstawania konfliktów na linii środowisko przyrodnicze i zagospodarowanie przestrzenne. Stają się one tym bardziej niebezpieczne, gdy zaczyna wykorzystywać się najatrakcyjniejsze, stosunkowo dobrze zachowane i mało przekształcone antropogenicznie zasoby przyrodnicze. Przeprowadzona na potrzeby niniejszego planu ochrony ocena stanu zagospodarowania przestrzennego, uwzględniająca w szczególności zewnętrzne uwarunkowania, wynikające z potrzeb ochrony przyrody rezerwatu, wykazała możliwość powstania zagrożeń zewnętrznych dla właściwego funkcjonowania jego celu ochrony. Związane są one głównie ze zmianami antropogenicznymi w przestrzennym zagospodarowaniu obszaru otaczającego tę formę ochrony przyrody. W celu zachowania ładu przestrzennego, w formie niestanowiącej zagrożenia dla rezerwatu, przepisami planu ochrony wprowadzono w życie ustalenia do dokumentów określających sposób zagospodarowania przestrzennego. Zgodnie bowiem z art. 20 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody, plan ochrony dla rezerwatu przyrody musi zawierać sposoby eliminacji lub minimalizacji zagrożeń dla przyrody, zdefiniowane jako ustalenia skierowane do studiów i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Przy formułowaniu niniejszym planem ochrony koncepcji przestrzennego zagospodarowania, kierowano się zasadą zachowania, dopuszczenia, zrównoważonego użytkowania terenów otaczających rezerwat, w zakresie pozwalającym utrzymać ochronę jego walorów przyrodniczych na dotychczasowym poziomie. Narzędzie to w głównej mierze ma nie dopuścić do powstania lub przynajmniej pozwoli ograniczyć skutki ewentualnej kolizji pomiędzy działalnością człowieka a wymogami stawianymi w stosunku do ochrony rezerwatowej. Sposób sformułowania przepisów ustawy o ochronie przyrody pozwala uznać plan ochrony, za jeden z głównych sposobów planowania przestrzennego, bilansujący realizację potrzeb o określonej funkcji z możliwością ich lokalizacji na przestrzeni otaczającej rezerwat. Zgodnie z przepisami art. 19 ust. 6 ustawy o ochronie przyrody, plan ochrony rezerwatu przyrody jest powszechnie obowiązującym aktem prawa miejscowego, a co za tym idzie, rangę tę mają określone nim ustalenia do aktów z zakresu planowania przestrzennego. Status prawa miejscowego oznacza, że przyjęte w tym zakresie rozstrzygnięcia obowiązują zarówno w stosunku do rezerwatu oraz wskazanych nimi obszarów otaczających tę formę ochrony przyrody, na których mają być wprowadzane plany miejscowe. Jeżeli chodzi o obszar leżący poza granicami rezerwatu, wskazać należy w tym miejscu dodatkowo, że elementy te w jego granicach są wiążące dla studiów i planów zagospodarowania przestrzennego niezależnie od tego, czy dla rezerwatu jest ustalona otulina czy też nie. Przemawia za tym sama konstrukcja przepisów ustawy o ochronie przyrody. Nie określa ona wprost zakresu przedmiotowego rozstrzygnięć, jakie mogą być wprowadzane planem ochrony rezerwatu, a co za tym idzie, jakie mogą być narzucane w stosunku do dokumentów planowania przestrzennego. Ustawodawca określił jedynie, w sposób dość ogólny przepisem art. 20 ust. 3 pkt 7 ustawy o ochronie przyrody, że w akcie tym mają być zawarte ustalenia dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych. Za założeniami stawianymi dla zagospodarowania przestrzennego, sprawiającymi, że z istoty swej stanowi ono narzędzie antropogenicznego przekształcenia terenu, można przyjąć, iż prawodawca przyznał regionalnym dyrektorom ochrony środowiska bardzo szeroki zakres oddziaływania na planowanie przestrzenne. Z postawionych przez przepisy art. 3, 7, 13, 15 czy też 18 ustawy o ochronie przyrody rygorów można również wywieść, że prowadzenie ochrony w rezerwatach przyrody obejmuje również kształtowanie ładu przestrzennego terenów go otaczających, bez ochrony których nie mógłby on funkcjonować jako forma ochrony przyrody. Również stosunkowo szeroki zakres przedmiotowy w zakresie ustaleń planu ochrony, jakie mogą być narzucane zagospodarowaniu przestrzennemu, został przyznany aktem wykonawczy do ustawy o ochronie przyrody, jakim jest rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 maja 2005 r. w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonywania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników przyrody (Dz. U. Nr 94 poz. 794). W niniejszym planie ochrony ustalenia do studium i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego umieszczone zostały w oddzielnym paragrafie, a dla dodatkowego ich ucytelnienia zasięg nimi objęty został zobrazowany na załączniku graficznym. Wprowadzenie tego przepisu, w szczególności, że rezerwat posiada otulinę, oznacza, że nie może być on pominięty przy sporządzaniu dokumentów z zakresu planowania przestrzennego. Stosownie bowiem do treści art. 73 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2556, z późn. zm.) w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się ograniczenia wynikające z ustanowienia rezerwatów przyrody. W planowaniu przestrzennym już na etapie sporządzania i uchwalania studium, zgodnie z dyspozycją art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 997, zwanej dalej "ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym") uwzględnia się uwarunkowania wynikające m.in. z wymogów ochrony środowiska i przyrody. Poprzez związanie postanowieniami studium, o którym mowa w art. 9 ust. 4 tej ustawy, uwarunkowania te są aktualne również na etapie uchwalania planu miejscowego. Podkreślenia w tym miejscu wymaga również, że przyjęta przepisem art. 5 pkt 14 ustawy o ochronie przyrody definicja otuliny obejmuje zagrożenia zewnętrzne wynikające z działalności człowieka w znacznie szerszym zakresie niż ustalenia planu ochrony zdefiniowane art. 20 ust. 3 pkt 7 tej ustawy. Otulina jest

strefą ochronną graniczącą z formą ochrony przyrody i wyznaczoną indywidualnie dla formy ochrony przyrody w celu zabezpieczenia przed zagrożeniami zewnętrznymi wynikającymi z szeroko rozumianej działalności człowieka. Inaczej rzecz ujmując otulina odnosi się zarówno do zagospodarowania wprowadzanego miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego jak i do działalności realizowanej przy braku dokumentów planistycznych. Może o tym świadczyć również powiązany z art. 13 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody przepis art. 53 ust. 4 pkt 8 i art. 64 ust. 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, nakazujący uzgadnianie z regionalnymi dyrektorami ochrony środowiska projektów decyzji ustalających sposób zagospodarowania terenu na obszarze otulin rezerwatów przyrody. Wobec tego uznać należy, że wymogi stawiane planem ochrony rezerwatu przyrody są wymogami bez których nie może być wprowadzony w życie dokument z zakresu planowania przestrzennego. Konstrukcja obowiązującego prawa sprawia, że unormowania planu ochrony rezerwatu przyrody uzyskują pierwszeństwo przed normami wynikającymi z uchwały w sprawie zagospodarowania przestrzennego, w tym sensie, że plan ochrony może modyfikować reżim prawny w tym zakresie. Zawarte w planie ochrony ustalenia do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz planów zagospodarowania przestrzennego, adresowane są do organów uchwalających studia oraz plany i jako źródło prawa powszechnie obowiązującego wywierają dla tych organów bezpośrednie skutki prawne. Z tego względu, ustalenia te powinny być uwzględnione przy sporządzaniu aktów planistycznych i mają dla nich wiążący charakter. Skoro bowiem plan ochrony zawiera ustalenia dla innych planów, to po prostu oznacza to, że wskazuje wiążące dyrektywy, które te inne plany powinny respektować. W tym sensie, że w tych innych planach należy uwzględnić to, co zawarto w planie ochrony. Zastosowane przez ustawodawcę słowo "ustalenia" w języku polskim ma jasną treść: "ustalić" to szczegółowo coś określić, rozstrzygnąć, zdecydować, zaś ustalenia to decyzje, wskazówki, dyrektywy, wytyczne. Za swojego rodzaju część wspólną otuliny rezerwatu i ustaleń do planowania przestrzennego można uznać art. 13 ust. 3a ustawy o ochronie przyrody, nakazujący uzgadnianie z regionalnymi dyrektorami ochrony środowiska projektów studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w części dotyczącej rezerwatu przyrody i jego otuliny. Mając na względzie przedstawiony powyżej stan faktyczny i prawny wprowadzono planem ochrony ustalenia do dokumentów planowania przestrzennego odnoszące się do rezerwatu i jego otuliny. Mają być one planem zagospodarowania przestrzennego obszaru cennego przyrodniczo. Strukturalny ich charakter, wskazujący pożądaną kształt funkcji i sposobu zagospodarowania objętego nim obszaru, ma za zadanie pogodzenie dwóch przeciwstawnych potrzeb, tj. wynikających z antropogenicznego zagospodarowania terenu oraz ochrony przyrody. Jako instrument określający zasady racjonalnego zagospodarowania terenu bez szkody dla celu ochrony rezerwatu, stanowi swoistą ochronę dla rezerwatu.

Status prawny rezerwatu i jego otuliny został określony Zarządzeniem nr 17 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 22 lipca 2011 r. w sprawie zwiększenia obszaru rezerwatu przyrody "Wąwóz Szaniawskiego" (Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 153 poz. 4873).

O szczególnych walorach przyrodniczych rezerwatu świadczą dobrze zachowane ekosystemy żyznych lasów liściastych z dużym udziałem starych dębów porastające interesującą pod względem rzeźby terenu krawędź i skarpę doliny Narwi. Występujące w rezerwacie leśne zbiorowiska roślinne grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny oraz łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe, będące jednocześnie siedliskami przyrodniczymi, wpisują się w cel ochrony rezerwatu jakim jest zachowanie drzewostanów o charakterze zbliżonym do naturalnego, odznaczających się różnorodnością zbiorowisk roślinnych. Istotnym walorem tego miejsca jest również bogato urzeźbiona skarpa doliny Narwi, w tym wąwozu od którego wzięła się nazwa rezerwatu, a z którą ściśle powiązane są występujące tu zbiorowiska/siedliska przyrodnicze. To rzeźba terenu, w tym zmienne warunki wysokościowe, glebowe, wilgotnościowe i świetlne warunkują zróżnicowanie roślinności. Stanowi ona główny czynnik determinujący wyjątkowe pod względem wizualnym i krajobrazowym układy przestrzenne drzewostanów rezerwatu. Nawet w przypadku rozpadu tego ostatniego w wyniku starzenia się drzew lub jako następstwo zdarzeń katastroficznych (gradacja owadów, huragany, itp.) to rzeźba terenu i powiązane z nią czynniki abiotyczne zapewnią ciągłość wartości przyrodniczych rezerwatu. Z tego względu aktualnie procedowane jest zarządzenie w sprawie rezerwatu przyrody Wąwóz Szaniawskiego, którym sformułowany zostanie nowy cel ochrony dla rezerwatu, w brzmieniu: zachowanie bogato urzeźbionej skarpy doliny Narwi oraz wielogatunkowego lasu liściastego z drzewostanami o charakterze zbliżonym do naturalnego

W zbiorowiskach leśnych rezerwatu zachodzi naturalny proces regeneracji jaki można zaobserwować w rezerwatach ścisłych. W runie licznie występują siewki drzew lasotwórczych charakterystycznych, zwłaszcza dla lasów grądowych. Należą do nich: grab, lipa drobnolistna, klony – zwyczajny i jawor. Wymienione gatunki w odniesieniu do całej powierzchni siedliska znajdują się, również w innych warstwach lasu. Słabo natomiast odnawia się dąb. Badania naukowe prowadzone w grądach dowodzą, że procesem naturalnego odnowienia (regeneracji lasu) czasami trwającym dziesiątki lat, jest tzw. faza graba lub klonów, która hamuje m.in. rozwój dębu.

W perspektywie 20 lat obowiązywania planu ochrony w kontekście przyrodniczym nie istnieje potrzeba sztucznego odnawiania drzewostanu na terenie rezerwatu przyrody. Wiek jaki osiągnęły tworzące trzon drzewostanów pomnikowe dęby nie jest krytycznym dla tego gatunku. Na dzień dzisiejszy gatunek nie ustępuje i nie zidentyfikowano sytuacji wskazujących, aby miało to nastąpić w ciągu 20 lat obowiązywania planu ochrony. Również, nie należy się spodziewać, że w ciągu tego czasu nastąpi całkowity rozpad drzewostanów porastających rezerwat. W polskich lasach mamy bardzo rzadko do czynienia ze starzejącym się drzewostanem, w którym jest szansa na wystąpienie w perspektywie 20 lat wszystkich stadiów rozkładu martwego drewna, jak również odpowiedniej jego ilości w przeliczeniu na 1 ha lasu. Przeciwnie jest z procesami regeneracji, które można zaobserwować w większości lasów. Dlatego tak dużą wagę mają naturalne procesy, jak starzenie się i różnicowanie przestrzenne drzewostanu aż po jego rozpad. Fluktuacje w składzie gatunkowym i liczebności zwłaszcza gatunków związanych ekologicznie z martwym drewnem we wszystkich fazach rozkładu kłody stojącej i leżącej oraz regeneracja roślinności na drodze spontanicznej sukcesji wtórnej, to bez wątpienia najważniejszy cel w ochronie grądów i łęgów w rezerwacie. Poza stosunkowo niedużym udziałem gatunków obcych w runie zbiorowisk leśnych nie zaobserwowano większych zagrożeń ani przejawów ich degeneracji. Zagrożenia dla stabilności zbiorowisk leśnych nie stanowi również obserwowane zamieranie jesionu w pierwszym piętrze drzewostanu. Występują tu zarówno martwe osobniki tego gatunku, jak i zamierające posiadające jeszcze ulistnioną koronę. Drzewa zdrowe, dobrze ulistnione występują pojedynczo. Na przewróconych jesionach zauważono znaczny ubytek masy korzeniowej, która jest następstwem zgnilizny korzeniowej wywołanej przez grzyby zgorzelowe. Stwierdzono dodatkowo występowanie żerowisk jesionowca pstrego. Przy takim stanie faktycznym nie można wykluczyć, że na drodze naturalnej nastąpi regeneracja jesionu biorąc pod uwagę fakt, że liczne młode osobniki stanowiące podrost cechują się zdrowymi w części wierzchołkowej pędami głównymi.

Zdiagnozowanym dla rezerwatu zagrożeniem, jest możliwość rozprzestrzenienia się na cały obszar rezerwatu występujących w nim punktowo obcych geograficznie gatunków roślin, które mogą w ten sposób zacząć zagrażać gatunkom rodzimym. Dlatego poza usuwaniem gatunków obcych w miejscu ich występowania zaplanowano prowadzenie monitoringu pod kątem ich rozprzestrzeniania się w rezerwacie. Na podstawie uzyskanych wyników będą dobierane indywidualnie do gatunku i obszaru działania ochronne. Do tej pory nie opracowano bowiem jednej szybkiej i skutecznej metody eliminacji gatunków obcych. Działania z tego zakresu są zazwyczaj kosztowne oraz długotrwałe i często nie dają pożądanego skutku. Walka z nimi jest jednak konieczna, ponieważ obecność gatunków obcych geograficznie jest głównym czynnikiem prowadzącym do znaczącej i często nieodwracalnej, negatywnej przemiany roślinności rezerwatu. Najlepsze efekty daje systematyczne zwalczanie, aż do całkowitego wyeliminowania danego gatunku. Spodziewanym efektem realizacji planu ochrony w tym zakresie jest ograniczenie występowania i niedopuszczenie do dalszego rozprzestrzeniania się gatunków obcych w rezerwacie. Innym rodzajem zagrożenia jest antropopresja, będąca zbiorem zagrożeń powiązanych z sąsiedztwem terenów zurbanizowanych. Szczególnie negatywny wpływ na rezerwat ma nadmierna presja turystyczno-rekreacyjna, której efektem jest wydeptywanie roślinności rezerwatu oraz hałas. W rezerwacie obserwowane jest nielegalne parkowanie pojazdów oraz poruszanie się ludzi po jego terenie. Podobnie jak w przypadku gatunków inwazyjnych, walka z antropopresją jest trudna, zwłaszcza w miejscach sąsiadujących z dużymi aglomeracjami. Podstawowymi metodami radzenia sobie z tym zjawiskiem, wykorzystywanym w rezerwacie, jest stosowanie przegród uniemożliwiających wjazd pojazdów czy też ustawianie tablic informacyjnych. Plan ochrony zakłada również zachowanie i konserwację ruin dawnego założenia podworskiego, jako obiektu podnoszącego jego walory krajobrazowe. Ewentualne odbudowanie zabudowań dworskich zwiększyłoby presję antropogeniczną na rezerwat oraz doprowadziłoby do zmian charakterystycznych cech jego ekosystemu w stopniu zagrażającym wartościom przyrodniczym, dla których utworzono tę formę ochrony przyrody.

W ramach ochrony zachowawczej będą chronione naturalne procesy zachodzące w zbiorowiskach leśnych, takie jak: powolne starzenie się oraz różnicowanie przestrzenne pionowe i poziome drzewostanu; wzrost zapasu martwego drewna we wszystkich fazach rozkładu kłody stojącej i leżącej; wzrost liczby gatunków zwierząt, roślin i grzybów związanych z martwym drewnem; ogólny wzrost różnorodności biologicznej i mozaikowatości leśnych mikrosiedlisk.

W ramach przeprowadzonych konsultacji społecznych, celem zapewnienia możliwości udziału społeczeństwa na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1094, z późn. zm.), Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie podał w dniu 18 maja 2021 r. do publicznej wiadomości informację o przystąpieniu do sporządzania projektu planu ochrony i o wyłożeniu w siedzibie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie założeń do sporządzanej dokumentacji poprzez:

- 1) wywieszenie obwieszczenia w siedzibie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie i na stronach internetowych Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie;
- 2) wywieszenie obwieszczenia w siedzibie Urzędu Miasta i Gminy Serock;
- 3) publikację obwieszczenia na łamach lokalnej gazety.

W ramach przeprowadzonego postępowania z udziałem społeczeństwa, w wyznaczonym 21 dniowym terminie na zapoznanie się z dokumentacją i wniesienie do niej uwag i wniosków, do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie uwagi i wnioski wniosło stowarzyszenie „Tramwaj Wiejski”, w przedmiocie których Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie ustalił co następuje:

„Naszym zdaniem głównym zagrożeniem dla rezerwatu „Wąwóz Szaniawskiego” jest zagrożenie zewnętrzne w postaci presji na komercyjne wykorzystanie terenu w sąsiedztwie linii brzegowej rzeki, przy braku możliwości utworzenia infrastruktury, wykluczającej destrukcyjny wpływ na środowisko przyrodnicze. Brak miejsc postojowych i brak możliwości wygospodarowania ich na terenie nabrzeża, oraz przede wszystkim, brak placu do zawracania dla służb ratowniczych, powinny wpływać na bardzo odpowiedzialną gospodarkę przestrzenną, ponieważ ryzyko niepożądanych zjawisk (takich jak np. pożar) wzrasta, wraz ze wzrostem lokali i usług komercyjnych, związanych z wypoczynkiem. Trzy elementy budzą szczególnie niepokój: Stanica wodna PTTK- główną działalnością firmy użytkującej obiekt, jest organizacja przyjęć weselnych i innych imprez o podobnym charakterze, uwolnienie kolejnych terenów tj. działek nr 19 i 20, graniczących z rezerwatem, pod działalność usługową, zmianą MPZP z dnia 03.03.2021 roku, plany odbudowy dworku rodziny Szaniawskich, znajdującego się na terenie rezerwatu, o których informuje UMIG Serock, na stronach internetowych <https://www.facebook.com/umig.serock/photos/a.463779777025654/5214555391948045/>. Plany odbudowy dworku Szaniawskich (z przeznaczeniem, na dom pracy twórczej) stwarzają największe zagrożenie dla rezerwatu. Odbudowa wiązałaby się z ogromną ingerencją w drzewostan i skarpe. Podłączenie prądu, kanalizacji, ruch ciężkiego sprzętu używanego do budowy, wytyczenie drogi gminnej, zniszczyłyby znaczną część niewielkiego rezerwatu przyrody. Odbudowa domu pisarza, z pewnością podniosłaby prestiż miejsca i służyła lepszemu promocji gminy, tyle że promocja gminy powinna opierać się na równoważonym rozwoju, a nie odbywać się kosztem zasobów przyrodniczych. W 2018 roku (10 kwietnia), odbyła się wizja lokalna pracowników RDOŚ w Jadwisinie. Ustalenia jakie poczyniono po oględzinach, wskazywały problem wykorzystywania działek rezerwatowych do celów innych, niż ochrona przyrody. Wąwóz Szaniawskiego jest miejscem bardzo chętnie odwiedzianym przez turystów pieszych i rowerowych, oraz okolicznych mieszkańców (szczególnie teraz, gdy zagrożenie pandemiczne, ograniczyło znacznie ilość wyjazdów zagranicznych). Trudno pogodzić się z faktem, że teren cenny krajobrazowo, przyrodniczo i historycznie, jest bezustannie degradowany i coraz mniej dostępny dla zdrowych, ekologicznych i nieinwazyjnych dla przyrody, form wypoczynku. (w załączeniu film przedstawiający ludzi, którzy przyjechali na spacer w sobotnie popołudnie, w czasie pandemii). Jednocześnie trzeba podkreślić, że samochody zjeżdżające wąwozem, wzbijają kurz, który zatrzymywany w tunelu koron, uniemożliwia pieszym spacerować, więc turyści, przemierzają rezerwat, poza wyznaczoną trasą, co również ma negatywny wpływ na przyrodę. Rezerwat jest siedliskiem wielu chronionych gatunków i stanowi korytarz ekologiczny, dla dużych zwierząt, którym budowa obwodnicy znacznie ograniczyła, możliwość migracji. Duża ilość starych, dziuplastych drzew, jest bezcenna. W kontekście niewielkiej lesistości gminy (20%), oraz ogromnego naporu urbanizacyjnego, „Rezerwat Wąwóz Szaniawskiego”, odgrywa również niebagatelną rolę terapeutyczną, dla odwiedzających go ludzi. W związku z powyższym, stowarzyszenie postuluje ograniczenie możliwości zjazdu nad wodę, poza pojazdami obsługującymi restaurację (wozy asenizacyjne, pralnia, dostawa żywności, odbiór odpadów) oraz pojazdami służb ratowniczych. Do budynku PTTK, podobnie, jak innych tego typu obiektów (np. schronisk górskich), powinny zostać przyjęte założenia, iż służą one turystyce, a prowadzona działalność nie może zdominować całego terenu i musi ograniczać się do wyznaczonych na ten cel działek. W tym roku, goście klubu, mogą zaparkować, na dużym parkingu urządzonym, przez firmę dzierżawiącą obiekt PTTK, przy ul. Szaniawskiego, na terenie sołectwa. Urząd Miasta i Gminy w Serocku zobowiązał się do budowy parkingu wzdłuż ul. Szaniawskiego, przed wjazdem do wąwozu (prace są już w toku). Każdy kto będzie chciał, będzie mógł skorzystać z dobrodziejstwa, jakim jest obcowanie z przyrodą, w sposób bezpieczny, z poszanowaniem walorów przyrodniczych i krajobrazowych okolicy. Ograniczenie ruchu pojazdów w alei wąwozu, spowoduje, że Szlak Serocki (żółty) przestanie być trasą rajdów samochodowych i odzyska właściwą rangę pieszego szlaku turystycznego i trasy rowerowej.”

Poruszone kwestie zagospodarowania otuliny rezerwatu przyrody, w obrębie której zlokalizowana jest Stanica PTTK, zostały, stosownie do art. 20 ust. 3 pkt. 7 ustawy o ochronie przyrody, uregulowane przepisem § 6 planu ochrony w formie ustaleń do dokumentów z zakresu planowania przestrzennego. Plan ochrony nie dopuszcza odbudowania wskazanego w uwadze dworu i zakłada zachowanie oraz dopuszcza konserwację istniejących jego ruin. Ruch pojazdów dojeżdżających do Stacji PTTK odbywa się po drodze gminnej, której taki sposób zagospodarowania, stosownie do art. 15 ust. 1 pkt 18 ustawy o ochronie przyrody, nie jest zabroniony i plan ochrony nie może wprowadzać ograniczeń w tym zakresie.

W ramach przeprowadzonych konsultacji społecznych, celem zapewnienia możliwości udziału społeczeństwa na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1094, z późn. zm.), Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie podał w dniu 5 września 2022 r. do publicznej wiadomości informacji o wyłożeniu w siedzibie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie projektu planu ochrony poprzez:

- 1) wywieszenie obwieszczenia w siedzibie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie i na stronach internetowych Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie;
- 2) wywieszenie obwieszczenia w siedzibie Urzędu Miasta i Gminy Serock;
- 3) publikację obwieszczenia na łamach lokalnej gazety.

W ramach przeprowadzonego postępowania z udziałem społeczeństwa, w wyznaczonym 21 dniowym terminie na zapoznanie się z dokumentacją i wniesienie do niej uwag i wniosków, do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie nie wniesiono uwag i wniosków.

Projekt planu ochrony został, zgodnie z art. 19 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody, przesłany Radzie Miasta i Gminy Serock, celem zaopiniowania. Rada Gminy uchwałą nr 608/LVII/2022 z dnia 28 września 2022 r. w sprawie w sprawie zaopiniowania projektów zarządzeń Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie w sprawie ustanowienia planów ochrony dla rezerwatów przyrody Jadwisin i Wąwóz Szaniawskiego negatywnie zaopiniowała projekt planu ochrony. W uzasadnieniu do uchwały Rada Gminy wskazała.

1. *„W rezerwacie przyrody Wąwóz Szaniawskiego znajdują się: droga posiadająca kategorię drogi gminnej, ruiny dworku jednego z największych dramaturgów polskich XX w., Jerzego Szaniawskiego, pozostałości parku przydworskiego, a także zabudowań gospodarczych i młyna parowego. Całość tworzy rzadki w tej części województwa mazowieckiego obraz zabudowań historycznych, a także wzajemnie przenikające się elementy świata przyrody i ślady działalności człowieka, w sposób naturalny kierując uwagę na potrzebę wydzielenia w rezerwacie obszarów i miejsc udostępnionych dla celów edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych o których mowa w art. 20 ust. 3 pkt 5 ustawy o ochronie przyrody. W związku z powyższym, warto rozważyć możliwość wprowadzenia takich obszarów, tym bardziej, że już plan ochrony częściowego rezerwatu leśno-krajobrazowego Wąwóz Szaniawskiego na okres 01.01.1993-31.12.2007 zakładał, że rezerwat będzie udostępniony dla odwiedzających i zostaną wyznaczone miejsca dla tych osób.”*

Wbrew temu co wskazuje Rada Gminy, przywołany we wniesionej uwadze plan ochrony nigdy nie wszedł do obrotu prawnego jako powszechnie obowiązujący akt prawa miejscowego. Z tych też względów zapisy tego dokumentu nie mogą stanowić podstawy prawnej przy ustanawianiu niniejszego planu ochrony. W związku ze stale wzrastającą antropopresją oraz nieprzestrzeganiem zakazów w rezerwacie, plan ochrony nie przewiduje obszarowego udostępnienia tej formy ochrony przyrody, jako mogącej destrukcyjnie wpłynąć na wyznaczony cel ochrony. Sposobem eliminacji zagrożenia ze strony niekontrolowanego ruchu turystycznego oraz rekreacyjnego ma być edukacja, poprzez skanalizowanie ruchu do wyznaczonego szlaku, w obrębie którego miałyby zostać ustawione tablice edukacyjne. Zgodnie z przepisami ustawy o ochronie przyrody wyznaczenie szlaku w rezerwacie przyrody następuje zarządzeniem regionalnego dyrektora ochrony środowiska wydanym w trybie art. 15 ust. 1 pkt 15 i w świetle art. 20 ust. 3 tej ustawy kwestia ta nie może być regulowana planem ochrony.

2. *„Projekt planu w § 6 ust. 1 pkt 2 lit. a, b, c nakłada konieczność wprowadzenia ustaleń do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Serock oraz mpzp gminy Serock w granicach Strefy 1, Strefy 2, Strefy 3 maksymalnej wysokości cokołu ogrodzenia, która nie może być większa niż 0,2 m oraz nakazu zachowania ażurowości ogrodzeń na co najmniej 50% powierzchni każdego metra bieżącego ich długości - podczas gdy rada miejska nie posiada kompetencji do określania w uchwałach dotyczących mpzp i studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego wymagań dotyczących rodzajów i wymiarów ogrodzeń. Brak jest prawnej możliwości modyfikacji obowiązujących zapisów, w już uchwalonych miejscowych planach, gdyż materia ta obecnie winna być regulowana uchwałą ustalającą zasady i warunki sytuowania obiektów małej architektury, tablic reklamowych i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń, ich gabaryty, standardy jakościowe oraz rodzaje materiałów budowlanych, z jakich mogą być wykonane, sporządzaną w trybie art. 37a ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Przyjęcie zapisów zarządzeń Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w trybie proponowanym nałoży zatem na organy gminy obowiązek spełnienia w nowo opracowywanych projektach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wymogów, których w istocie obowiązujący rygor prawny ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym spełnić nie pozwala, skutecznie blokując w przyszłości nowe procedury planistyczne.”*

W kwestii kompetencji Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie do wprowadzania planem ochrony ustaleń do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wskazać należy co następuje. Plan ochrony stanowi swojego rodzaju instrument prawny, zawierający szereg działań o charakterze planowym,

zapewniających właściwą ochronę celu, dla którego rezerwat przyrody powstał i wspomagających utrzymanie tego celu. Opracowywany jest on na podstawie przepisów art. 18 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody ustalających, że dla rezerwatów przyrody sporządza się i realizuje plan ochrony. Założenia, jakie powinien uwzględniać plan ochrony, jak powinny przebiegać od strony technicznej prace nad opracowaniem jego projektu oraz jakie elementy powinien zawierać, zostały określone w art. 20 tej ustawy. Należy mieć przy tym na względzie, że specyfika ochrony przyrody przejawia się tym, że nie ma dwóch identycznych obiektów podlegających ochronie i z tych względów, podejmując się przeprowadzenia oceny planu ochrony, należy mieć na względzie wymagania, jakie powinien on spełniać. Ustawodawca w tym zakresie posłużył się metodą podwójnej konkretyzacji. Z jednej strony, w art. 20 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody określił on, jakie problemy powinien uwzględniać każdy plan ochrony. Z drugiej strony natomiast, mając na uwadze różnice między poszczególnymi formami ochrony, w art. 20 ust. 3 ustalił, jakie zagadnienia powinien on regulować. Ustawa o ochronie przyrody stanowi akt prawny określający w sposób ogólny sposób procedowania i zakres planów ochrony. Szczegółowe rozwiązania z tym związane zostały natomiast zawarte w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 12 maja 2005 r. w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonywania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników przyrody, wydawanym na podstawie delegacji zawartej w art. 21 ustawy o ochronie przyrody. Mając na względzie powyższe, za przepisami ustawy o ochronie przyrody i rozporządzenia Ministra Środowiska można przyjąć, że prace na potrzeby sporządzenia projektu planu ochrony przeprowadza się z dostosowaniem ich do zasobów, tworów i składników przyrody, walorów krajobrazowych oraz wartości kulturowych obszaru, dla którego sporządza się projekt planu, w zakresie niezbędnym do zaplanowania ochrony, określonym stosownie do specyfiki tego obiektu. Zakres ustaleń do dokumentów planistycznych powinien być ściśle powiązany z potrzebą ochrony przyrody rezerwatu i jego walorami krajobrazowymi, dla zachowania których nie pozostaje obojętny sposób zagospodarowania otuliny rezerwatu. Ustawodawca poprzez taką konstrukcję prawa przyznał regionalnym dyrektorom ochrony środowiska prawo do redagowania przepisów planu ochrony służących eliminacji czy też ograniczaniu wszelkiego rodzaju czynników negatywnie wpływających na rezerwat, zarówno znajdujących się w granicach samego rezerwatu jak i zlokalizowanych poza jego obszarem w obrębie otuliny. Można w tym miejscu wskazać dodatkowo, że w przyjętej koncepcji ważnego dokumentu planistycznego, jakim jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego czy też studium, nie powinno się wprowadzać ustaleń niekorzystnych (destrukcyjnie wpływających na środowisko przyrodnicze, o charakterze np. zagrożeń zewnętrznych) z punktu widzenia konieczności zapewnienia skutecznej ochrony przyrody w obszarze bezpośrednio przyległym do rezerwatu (w jego otulinie), w stosunku do podjętych rozwiązań natury generalnej na podstawie dostępnej wiedzy eksperckiej. W celu zachowania ładu przestrzennego, w formie niestanowiącej zagrożenia dla rezerwatu przyrody, przepisami planu ochrony wprowadzono w życie ustalenia do dokumentów określających sposób zagospodarowania ładu przestrzennego otuliny. Zgodnie bowiem z art. 20 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody, plan ochrony dla rezerwatu przyrody musi zawierać sposoby eliminacji lub minimalizacji zagrożeń dla przyrody, zdefiniowane jako ustalenia skierowane do studiów i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Przyznana regionalnym dyrektorom ochrony środowiska delegacja do wprowadzania w życie ustaleń do dokumentów planistycznych w zakresie ustalaniego nimi sposobu zagospodarowania i warunków zabudowy znajduje również swoje odzwierciedlenie w przepisach § 12 rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonywania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników przyrody. Prawodawca poprzez ten paragraf wskazał na dość szeroki wachlarz ustaleń do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, jaki może być zawarty w planie ochrony. Zawarto w nim m.in. możliwość wyłączenia terenów spod zabudowy, wskazywania obszarów, które powinny być zalesione, czy też utrzymywania korytarzy ekologicznych łączących rezerwat przyrody z otoczeniem, w tym kształtowanie obiektów infrastruktury w sposób umożliwiający migrację roślin, zwierząt lub grzybów. W związku z powyższym, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie wprowadzając w życie przepisy zarządzenia planu ochrony ustalające wskazania do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego nie przekroczył przyznanej w tym zakresie delegacji ustawowej. Upoważnienie do uchwalania tego rodzaju prawa zostało bowiem zawarte w art. 20 ust. 3 pkt 7 ustawy o ochronie przyrody. Jeżeli chodzi o zdefiniowany w planie ochrony sposób realizacji ogrodzeń, to powiązany jest on z funkcją pełnioną przez otulinę rezerwatu przyrody. Ustawowo określony cel otuliny, którą stosownie do art. 5 pkt 14 ustawy o ochronie przyrody jest strefa ochronna granicząca z formą ochrony przyrody i wyznaczona indywidualnie dla formy ochrony przyrody w celu zabezpieczenia przed zagrożeniami zewnętrznymi wynikającymi z działalności człowieka, stanowi podstawę do formułowania planem ochrony wskazań do planowania i zagospodarowania przestrzennego gminy. Przenosząc bowiem zawartą w ustawie o ochronie przyrody definicję otuliny na sposób jej zagospodarowania przestrzennego należy przyjąć, że można w niej lokalizować tylko takie inwestycje, które dla rezerwatu nie stwarzają zagrożeń wynikającego z działalności człowieka. O niemożności zaakceptowania określonej inwestycji na terenie otuliny rezerwatu i o niezgodności jej z powszechnie

obowiązującymi przepisami prawa z zakresu ochrony przyrody przesądza brak możliwości jej pogodzenia z funkcją ochronną otuliny. Zgodnie z postanowieniami art. 5 pkt 2 ustawy o ochronie przyrody otulina rezerwatu przyrody stanowi swojego rodzaju korytarz ekologiczny, umożliwiający migrację zwierząt. Prawo i obowiązek tworzenia i utrzymywania korytarzy ekologicznych zostało natomiast przyznane § 10 pkt 4 lit. i rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2022 r. poz. 2380) stanowiącym, że sposoby ochrony gatunków dziko występujących zwierząt polegają w szczególności na tworzeniu i utrzymywaniu korytarzy umożliwiających migrację. Wskazany w uwadze przepis planu ochrony został zredagowany w oparciu o analizę obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wprowadzone w życie uchwałą Nr 342/XXXVII/2013 Rady Miejskiej w Serocku z dnia 3 czerwca 2013 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Serock- sekcja F1 obręb Jadwisin. Poprzez § 9 uchwała zakazuje wykonywania ogrodzeń pełnych i z prefabrykowanych elementów żelbetonowych, przy czym dopuszcza się wykorzystanie elementów prefabrykowanych wyłącznie w formie cokołów lub fundamentów; nakazuje aby ogrodzenia były ażurowe co najmniej w 50% powierzchni każdego metra bieżącego swojej długości; ustala maksymalną wysokość cokołu nieprzekraczającą 0,2 m, a w przypadku realizacji podmurówek wyższych niż poziom terenu nakazuje wykonanie przerw lub otworów w podmurówce umożliwiających migrację małych zwierząt. Należy zatem uznać, że miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego nakłada obowiązek zachowania korytarzy umożliwiających migrację zwierząt zachowując tym spójność z funkcją otuliny rezerwatu przyrody. Ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w zakresie ogrodzeń obowiązywały na długo przed sporządzeniem projektu planu ochrony i projekt ten nic w tej kwestii nie zmienił. W 2013 r., tj. 9 lat przed sporządzeniem projektu planu ochrony zaczęły obowiązywać swojego rodzaju ograniczenia i obowiązki skierowane w stosunku do możliwego do wprowadzenia zagospodarowania nieruchomości określone na etapie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego a nie projektu planu ochrony. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie po analizie zapisów miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego uznał, że są one dobrym kompromisem godzącym wartości przyrodnicze obiektu chronionego z wymogami stawianymi stale rozwijającemu się regionowi i wystarczająco zabezpieczają wartości przyrodnicze rezerwatu przyrody. Ponadto, z racji obszaru jaki został objęty przez miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wymagał on uzgodnienia z organem ochrony przyrody w zakresie wpływu na obszary chronione. Jeżeli akt ten został uzgodniony w takim kształcie to należy przyjąć, że organ je uzgadniający nie dopatrywał się zagrożenia dla rezerwatu przyrody ze strony zaplanowanego w nim zagospodarowania przestrzennego, a co za tym idzie, dla jego utrzymania winien być przeniesiony do planu ochrony rezerwatu przyrody. Nie jest bowiem rolą planu ochrony rezerwatu przyrody podważanie zasadności przyjętego rozstrzygnięcia organu uzgadniającego miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Analiza stanu faktycznego w terenie oraz zapisów miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego przeprowadzone na potrzeby utworzenia projektu planu ochrony wykazały, że utrzymanie zaplanowanego sposobu zagospodarowania w dokumencie planistycznym nie wywrze znaczącego wpływu na cel ochrony przyrody rezerwatu przyrody. Ponadto, ustalenie planem ochrony przepisu odmiennego od zapisów ustalonych miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego byłoby wprowadzeniem do obrotu prawnego dwóch aktów prawnych odmiennie rozstrzygających tę samą kwestię, tj. zagospodarowania jednego obszaru. Dopuszczenie do powstania sytuacji, w której plan ochrony odmiennie kształtowałby ład prawny niż miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, godziłoby w podstawowe zasady porządku prawnego. Uchwalenie w porządku prawnym, w którym projekt planu ochrony i obowiązujący miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wzajemnie się wykluczają, powszechnie obowiązującego prawa, jakim jest plan ochrony rezerwatu przyrody, sprawiłoby, że w obrocie prawnym funkcjonowałyby dwa wzajemnie się wykluczające akty prawne, tj. plan ochrony i miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Za przyjętą linią orzecniczą można stwierdzić, że wprowadzenie w tej samej kwestii dwóch różniących się przepisów, prowadziłyby do dowolności, dużej swobody ich interpretacji, a brak jednolitego zdefiniowania, a przez to, rozumienia przepisu, sprawiłoby, że zastosowanie jednej z możliwych interpretacji niejednoznacznych przepisów nie można byłoby uznać za rażące naruszenie prawa drugiego z tych przepisów. Z tych względów, przy ustanawianiu planu ochrony muszą być brane pod uwagę wszelkie dokumenty z zakresu planowania przestrzennego, jeżeli kwestia w nim przesądzona będzie miała znaczenie dla kwestii rozstrzygniętych tymi aktami. Prawidłowo przeprowadzona interpretacji przepisów ustawy o ochronie przyrody pozwala wywieść z nich zasadę mocy wiążącej planu ochrony rezerwatu przyrody, studium oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, jako elementów chroniących wprowadzone nimi zasady ładu i porządku prawnego. Dokładniej rzecz ujmując, chodzi tu o zastosowaną przez ustawodawcę konstrukcję przepisów art. 20 i 29 ustawy o ochronie przyrody. Oba artykuły odnoszą się do wydawanych przez regionalnych dyrektorów ochrony środowiska aktów prawa miejscowego, przy czym art. 20 stosuje się do planów ochrony rezerwatów przyrody, natomiast art. 29 do planów ochronnych obszarów natura 2000. Ustęp 3 pkt 7 art. 20 stanowi, że plan ochrony rezerwatu przyrody zawiera ustalenia do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Natomiast ustęp 8 pkt 4 art. 29 stanowi, że plan

ochrony dla obszaru Natura 2000 zawiera wskazania do zmian w istniejących studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Ustawodawca poprzez taką konstrukcję prawa wyraźnie rozgraniczył kompetencje regionalnych dyrektorów ochrony środowiska w zakresie ingerencji w ustalone przez gminy planowanie przestrzenne. Przede wszystkim bowiem, zapisy ustawy o ochronie przyrody stanowią jedynie, że plan ochrony rezerwatu przyrody wprowadza w życie wskazania dla mających powstać w przyszłości studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin czy też miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Zapisy planu ochrony rezerwatu przyrody, w odróżnieniu od obszarów Natura 2000, nie mogą zatem wywierać bezpośredniego wpływu na obowiązujące już plany zagospodarowania przestrzennego, a co za tym idzie, ich zapisy winny stać ze sobą w zgodzie. W związku z powyższym, obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego oddziałują na regionalnych dyrektorów ochrony środowiska a skutki oddziaływania tego aktu planistycznego dotyczą definiowanych w planie ochrony rezerwatu przyrody ustaleń do planowania przestrzennego, z tych względów zapisy miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dotyczące ogrodzeń przeniesiono do planu ochrony. W poruszonej w uwadze kwestii braku prawnej możliwości wprowadzania w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ustaleń w stosunku do realizacji ogrodzeń wskazać należy co następuje. Wprowadzone w życie z dniem 11 września 2015 r. przepisy art. 7 pkt 3 lit. b ustawy z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu (Dz. U. poz. 774) uchyliły art. 15 ust. 3 pkt 9 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2023 poz. 977, z późn. zm.), eliminując tym z obrotu prawnego kompetencje samorządów do uchwalania, w formie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, zasad i warunków sytuowania ogrodzeń, ich gabarytów, standardów jakościowych oraz rodzaje materiałów budowlanych, z jakich mogą być wykonane. W ustawie "krajobrazowej", do ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym po art. 37 dodano art. 37a-37e, dotyczące uchwał regulujących zasady i warunki sytuowania obiektów małej architektury, tablic reklamowych i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń. Ustawodawca uchylając jedne ramy prawne pozostawił równolegle poprzez art. 37a ust. 1 i 3 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym radom gminy delegacją do ustalania w formie uchwały zasad i warunków sytuowania ogrodzeń, ich gabarytów, standardów jakościowych oraz rodzajów materiałów budowlanych, z jakich mogą być wykonane, w tym również zakazu sytuowania ogrodzeń. Przy takim stanie prawnym, sytuowanie ogrodzeń nie następuje w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, tym niemniej co do zasady, rada miejska nie utraciła kompetencji do określania zasad i warunków sytuowania ogrodzeń, jednak według nowej regulacji, winna to uczynić w odrębnej niż plan miejscowy uchwale stanowiącej akt prawa miejscowego. Wskazać przy tym należy, iż istotnym jest, że "ustawa krajobrazowa" obowiązuje od 11 września 2015 r., natomiast uchwała Rady Miejskiej w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego została podjęta 27 stycznia 2014 r. Ustawa krajobrazowa zawiera bowiem przepisy przejściowe, tj. art. 12 ust. 1-3 w następującym brzmieniu: *"Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obowiązujące w dniu wejścia w życie ustawy zachowują moc. Regulacje miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obowiązujących w dniu wejścia w życie ustawy i przyjętych na podstawie art. 15 ust. 3 pkt 9 ustawy zmienianej w art. 7, w brzmieniu dotychczasowym, obowiązują do dnia wejścia w życie uchwały, o której mowa w art. 37a ust. 1 ustawy zmienianej /w art. 7, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą. Do projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w stosunku do których podjęto uchwałę o przystąpieniu do sporządzania lub zmiany planu, nieuchwalonych przez radę gminy do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, stosuje się przepisy dotychczasowe."* W związku z powyższym, przepisy przejściowe dotyczą przedmiotowego miejscowego planu, ponieważ uchwała inicjująca została podjęta przed wejściem w życie ustawy krajobrazowej. Inaczej rzecz ujmując, przepisy dotyczące treści miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w części odnoszącej się do ogrodzeń zachowały moc obowiązującą do czasu wydania przez Radę Gminy uchwały w tej materii. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie mając na względzie wniesioną przez Radę uwagę oraz wyżej przedstawiony stan prawny wprowadził zmiany do planu ochrony przenosząc przepis regulujący zasadę budowania ogrodzeń z § 6 do załącznika nr 1 i zdefiniował ją jako sposób eliminacji zagrożeń zewnętrznych. Taką konstrukcją pozostawi się plan ochrony w zgodzie zarówno z ustawą o ochronie przyrody jak i ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Uchwała podjęta na podstawie art. 37a ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym jest, podobnie jak miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, aktem prawa miejscowego i podejmowana jest przez radę gminy fakultatywnie w stosunku do obszaru całej gminy. Oznacza to, że niedopuszczalnym jest doprowadzenie do sytuacji, w której zasady i warunki sytuowania ogrodzeń na terenie gminy regulowane byłyby w części w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, a w pozostałej części w odrębnej uchwale. Wejście w życie uchwały reklamowej powoduje uchylenie regulacji obowiązujących planów miejscowych zachowanych czasowo w obrocie prawnym i przyjętych na podstawie nieobowiązującego już art. 15 ust. 3 pkt 9 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Pozostawienie w planie ochrony rezerwatu przyrody wskazań do zagospodarowania przestrzennego dotyczących ogrodzeń sprawiłoby, że wszedłby on w kolizję z przepisami ustawy o zagospodarowaniu

przestrzennym. Adresatem zawartych w planie ochrony rezerwatu przyrody na podstawie art. 20 ust. 3 pkt 7 ustawy o ochronie przyrody ustaleń dla studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz planów zagospodarowania przestrzennego są organy planistyczne uchwalające studia i plany. Łącząc ten artykuł z art. 1 ust. 2 pkt 3 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, nakazującym uwzględnianie wymagań ochrony środowiska w planowaniu przestrzennym, otrzymujemy w konsekwencji wiążący charakter planów ochrony rezerwatów przyrody w stosunku do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Niewprowadzenie w planie ochrony zmian dotyczących ogrodzeń wykluczyłoby możliwość wprowadzenia w tej materii zmian w obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, co w konsekwencji kolidowałoby z prawem uchwalenia przez Radę Gminy zasad posadowienia ogrodzeń uchwałą krajobrazową. Przeniesienie regulacji mówiącej o ogrodzeniach do załącznika planu ochrony określającego sposób eliminacji zagrożeń, nie wywoła konfliktu z przepisami planowania przestrzennego i pozwoli zachować kontrolę nad zachowaniem funkcji pełnionych przez otulinę rezerwatu przyrody. Stosownie bowiem do art. 37b ust. 2 pkt 3 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym projekt uchwały krajobrazowej opiniowany jest przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska. Załącznik nr 1 do planu ochrony będzie zatem stanowił swojego rodzaju narzędzie kontrolne, dające Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Warszawie możliwość wpłynięcia na zapisy projektu uchwały krajobrazowej jeżeli kolidowałyby one z planem ochrony.

3. *„Wprowadzenie zapisów w § 6 ust. 1 pkt 1 lit. b i c w proponowanym brzmieniu uniemożliwi realizację zaplanowanej odbudowy dworu Jerzego Szaniawskiego lub podjęcie jakichkolwiek działań służących utrzymaniu pamięci tego niezwykle ważnego z perspektywy kształtowania lokalnej tożsamości historycznej miejsca. Kwestia odbudowy dworu Jerzego Szaniawskiego była na przestrzeni lat analizowana wielokrotnie, zgromadzono w tym celu niezwykle szczegółowe opracowania historyczne opisujące dawny dwór, jego formę architektoniczną i detale. Już w 1979 roku opracowano Studium rekonstrukcji dworu, które wraz z dokumentami opracowywanymi w ostatnich latach „Projekt rewitalizacji ruin dworku Szaniawskich w Zegrzynku” opracowanym w styczniu 2008 roku, stwarzają merytoryczne podstawy do kontynuowania procesu odtworzenia tworu, bądź innej formy upamiętnienia działalności pisarza, gdyby sama odbudowa okazała się niezasadna. Proponowane w zarządzeniu zapisy całkowicie natomiast przekreślają ten dorobek, uniemożliwiając faktycznie jakąkolwiek działalność w tej materii w przyszłości. Z tego też powodu Rada wskazuje na potrzebę wyłączenia tych zapisów, które jednoznacznie negatywnie oceniają odtworzenie dworu, lub inną działalność służącą upamiętnieniu i udostępnieniu dla społeczności ostatnich materialnych śladów obecności rodziny Szaniawskich na terenie gminy Serock. W załączniku Nr 1 do projektu zarządzenia RDOŚ zidentyfikowano zagrożenie w formie zwiększenia presji antropogenicznej na rezerwat oraz zmiana charakterystycznych cech jego krajobrazu poprzez odbudowę ruin dawnego założenia dworskiego i jako sposób eliminacji tego zagrożenia - utrzymanie dawnego założenia dworskiego w formie ruin. Takie założenie stoi w sprzeczności z planami Miasta i Gminy Serock dotyczącymi odbudowy dworu Jerzego Szaniawskiego, aby stworzyć tam miejsce wpisujące się w turystyczny charakter gminy, a także służące upamiętnieniu działalności pisarza, w miejscu w którym żył i tworzył. Odtworzenie modrzewiowego dworu przypomni postać dramaturga, jego wkład w dziedzictwo narodowe. Należy zaznaczyć, że projekt odbudowy ruin dworku Jerzego Szaniawskiego będzie prowadzony w oparciu o niezbędne konsultacje z odpowiednimi organami, zaś proces budowy w pełnym poszanowaniu praw przyrody, przy aktywnym uczestnictwie organów ochrony przyrody – Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie i Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska. Jako jednym z działań ochronnych wprowadzone jest również działanie polegające na utrzymaniu ruin dawnego założenia dworskiego zgodnie z zaleceniami organu działającego w myśl przepisów odrębnych regulujących sposób ochrony zabytków i sprawowania nad nim opieki. Działanie to stoi w sprzeczności z zaplanowaną odbudową dworu Jerzego Szaniawskiego. Jak wcześniej zostało to już wspomniane, Miasto i Gmina Serock ma plany odbudowy tego dworu. Został opracowany projekt rewitalizacji ruin dworku Szaniawskich, który zakłada jego rekonstrukcję wraz z budynkami gospodarczymi. Założeniem projektu byłoby odtworzenie elementów zewnętrznych i wewnętrznych typowych dla budownictwa połowy XIX wieku.”*

Przed podjęciem prac związanych ze sporządzeniem planu ochrony, wskazana w uwadze koncepcja odbudowy dworu w rezerwacie nie była konsultowana czy też uzgadniania z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Warszawie. Wszelkie projekty dotyczące rezerwatu przyrody aby miały moc wiążącą winny uprzednio uzyskać zezwolenie na odstępstwo od zakazów w nim obowiązujących. Z tych też względów, przywołany przez Radę Gminy „Projekt rewitalizacji ruin dworku Szaniawskich w Zegrzynku”, jaki został opracowany w styczniu 2008 roku, nie ma umocowania prawnego dającego podstawę do wpisania w planie ochrony zaplanowanej przez Miasto i Gminę Serock koncepcji. Wskazać w tym miejscu należy dodatkowo, że w przeszłości były podejmowane próby uzyskania zezwolenia na odbudowę dworu w rezerwacie, poprzez kierowanie w tej materii wniosków do ówczesnych organów ochrony przyrody, w kompetencji których znajdowało się rozstrzygnięcie kwestii odstępstw od zakazów w rezerwatach

przyrody. Miasto i Gmina Serock pismem z dnia 07.05.1990 r. znak: RGGGiOS-8224/15/90 wystąpiło do Głównego Konserwatora Przyrody o stanowisko w kwestii możliwości odbudowy dworku w rezerwacie przyrody Wąwóz Szaniawskiego. Pismem z dnia 30.06.1990 r. znak: OP-4074-65/90 Główny Konserwator Przyrody udzielił negatywnej odpowiedzi wskazując, że nie jest dobrym pomysłem odbudowa dworu w świetle wartości przyrodniczych rezerwatu przyrody. Stanowisko to zostało podtrzymane przez Wojewodę Mazowieckiego w piśmie z dnia 28 stycznia 2008 r. znak: WŚR.VI/6630-R6/2/08. Ponadto zauważyć należy, że Miasto i Gmina Serock nie dysponuje prawem własności do gruntów gdzie znajdował się w przeszłości przedmiotowy dworek. Skoro zatem właściciel terenu nie wniósł uwag do planu ochrony w zakresie nieodbudowania dworu i utrzymania go w dotychczasowej formie ruin, należy przyjąć, że podmiot posiadający interes prawny w przedmiocie zagospodarowania terenu nie jest zainteresowany zmianą dotychczasowego sposobu użytkowania pozostałości podworskich. Wskazać w tym miejscu należy, że w dniu powołania rezerwatu do życia nie istniało już dawne założenie dworskie. Odbudowa dworu i zmiana dotychczasowego sposobu użytkowania terenu rezerwatu zmieniłaby zatem charakter obszaru chronionego na tyle istotnie, że doprowadziłaby do utraty jego cech, dla ochrony których utworzono tę formę ochrony przyrody. Na podkreślenie zasługuje również fakt podjęcia decyzji o ustanowieniu formy ochrony przyrody o tak wysokim rygorze, jeżeli teren ten nie przedstawiałby żadnych wartości przyrodniczych i należałoby go pozostawić dla przywrócenia dawnego zagospodarowania, organ powołujący rezerwat przyrody nie włączyłby go w skład obszaru podlegającego szczególnemu reżimowi prawnemu z tytułu ochrony przyrody. Wprowadzenie do planu ochrony, który w zamyśle ustawodawcy tworzony i realizowany jest dla ochrony rezerwatu przyrody, regulacji zakładającej przekształcenie cech charakterystycznych tego rodzaju obiektu w stopniu dającym podstawę zastosowania art. 13 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody (wraz z bezpowrotną utratą wartości przyrodniczych, dla których rezerwat został powołany następuje jego zmniejszenie albo zlikwidowanie), stałoby w sprzeczności z art. 18 ustawy o ochronie przyrody i kolizja ta dawałaby podstawę do unieważnienia aktu prawa miejscowego. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie byłby związany z założoną przez Miasto i Gminę Serock koncepcją, jeżeli w obrocie prawnym znajdowałyby się prawomocne orzeczenie udzielające Miastu i Gminie Serock pozwolenia na zastosowanie odstępstwa od zakazów w rezerwacie przyrody oraz budowę dworu na jego terenie. W związku z powyższym, oraz z faktem, że projekt rewitalizacji dworu został opracowany bez uzyskania stosownego zezwolenia z tytułu zakazów obowiązujących w rezerwacie, wniesiona uwaga nie może być uwzględniona.

4. *„Oceniając zagrożenie jakie niesie potencjalna antropopresja na stan zachowania przyrody rezerwatu, co faktycznie może mieć miejsce, należy jednak zwrócić uwagę na szczególny charakter rezerwatu „Wąwóz Szaniawskiego”, wyróżniający go na tle innych, tj. różnorodność tworzących go zbiorowisk roślinnych. Otoczenie ruin dworku w dużej ilości stanowi roślinność ściśle związaną z obecnością człowieka. Porasta ona tereny bezpośrednio przylegające do ruin, po czym można wnioskować, że została ona tam sztucznie wprowadzona przez człowieka są to m.in. winobluszcz zaroślowy, barwinek pospolity. Występowania tych roślin nie zauważono w innych częściach rezerwatu. Podkreślić należy również, że zawleczony do rezerwatu winobluszcz zaroślowy w rezerwacie ma bardzo dobre warunki do wzrostu, wspinając się po wysokich drzewach powoduje ich osłabianie. Otoczenie dworku jest mocno przekształcone przez człowieka w kontekście nasadzeń, zaś przed samym dworkiem nie znajdujemy wielu roślin typowych dla tego rezerwatu. Brak jest również drzew młodych, które potencjalnie mogłyby zachować leśny charakter rezerwatu. Całość świadczy o funkcjonowaniu w tej części rezerwatu w przeszłości ogrodu przydomowego i potwierdzają to zachowane opisy terenu. Przyroda tej części rezerwatu (w zasadzie dominującej w całej części tarasu środkowego rezerwatu) znacząco różni się od zbiorowisk roślinnych porastających stoki i koronę skarpy narwiańskiej, gdzie faktycznie dominują zbiorowiska grądowe naturalnym charakterze, wyróżniające się na tle okolicznej przyrody. Otoczenie ruin dworku Szaniawskiego jest mocno przekształcone przez człowieka, i nigdy nie posiadało charakteru naturalnego zbiorowiska roślinnego, typowego dla obszarów zwykle uznawanych za rezerwaty, całość tworzy harmonijny obraz funkcjonowania człowieka na skraju naturalnych zbiorowisk roślinnych, występujących na pozostałym obszarze rezerwatu. Typowy, wielogatunkowy las liściasty z drzewostanem zbliżonym do naturalnego, jest nieznacznie oddalony od ruin dworku, w kierunkach południowym, północnym i zachodnim, koncentrując się na obszarze skarpy i korony (taras górny) oraz obszarów bezpośrednio sąsiadujących z linią brzegową (taras dolny).”*

W zbiorowiskach rezerwatu zachodzi naturalny proces regeneracji roślinności w kierunku grądów, który również podlega ochronie. W runie licznie występują siewki drzew lasotwórczych charakterystycznych, zwłaszcza dla lasów grądowych. Należą do nich: grab, lipa drobnolistna, klony – zwyczajny i jawor. Badania naukowe prowadzone w lasach grądowych dowodzą, że procesy naturalnego odnowienia (regeneracji lasu) czasami trwającym dziesiątki lat, jest tzw. faza graba lub klonów, która hamuje m.in. rozwój dębu. Z tych też względów w perspektywie 20 lat obowiązywania planu ochrony, w szczególności, że przewiduje się w nim eliminację gatunków obcych, w miejscach niegdyś przekształconych przez człowieka będą mogły zachodzić w kontekście przyrodniczym pożądane zmiany

w kierunku unaturalnienia cech przekształconych siedlisk. Wprowadzenie w miejsce procesów naturalnych ponownego przekształcenia antropogenicznego w formie zabudowy, wyeliminowałoby z tej części rezerwatu jeden z głównych elementów świadczących o walorach przyrodniczych tego obszaru, tj. proces naturalnego przywracania charakterystycznych cech siedlisk leśnych. Mając przy tym na względzie definicję rezerwatu przyrody zawartą w art. 13 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody, zgodnie z którą obejmuje on obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, z czym mamy do czynienia na przedmiotowym terenie, wprowadzając w życie zaproponowany zapis wyeliminowano by planem ochrony tą część rezerwatu z obrotu prawnego, w związku z niespełnianiem przez nią wymogów stawianych formie ochrony przyrody.

5. *„Na uwagę zasługuje również fakt, zawarcia w uzasadnieniu informacji wprowadzającej w błąd, a dotyczącej antropopresji spowodowanej bezprawnym wjazdem i parkowaniem na terenie rezerwatu. Uchwałą Rady Miejskiej w Serocku Nr 209/XXX/2000 z dnia 24 maja 2000 r. droga biegnąca przez Rezerwat Wąwóz Szaniawskiego została zaliczona do kategorii dróg gminnych, a zgodnie z obowiązującym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego gminy Serock, sekcja F1, przyjętym uchwałą Rady Miejskiej w Serocku Nr 342/XXXVII/2013 z dnia 3 czerwca 2013 r. przeznaczona jest pod tereny dróg publicznych oznaczonych na rysunku planu symbolem KDD4. Wzdłuż drogi ustawione są znaki informujące o zakazie parkowania po obu stronach. Droga stanowi wyodrębnione działki, będące we władaniu samoistnym Miasta i Gminy Serock. Podkreślenia wymaga fakt, że droga ta stanowi jedyny dojazd do nieruchomości położonych na końcu tej drogi.”*

Jeżeli chodzi o wskazaną w uwadze drogę gminną przebiegającą przez rezerwat to poruszanie się w jej obrębie pojazdów dopuszczone jest przepisem art. 15 ust. 1 pkt 18 ustawy o ochronie przyrody i plan ochrony niczego w tym zakresie nie zmienia. Incydent nielegalnego poruszania się pojazdów po rezerwacie poza drogą gminną i parkowania ich na jego terenie miał miejsce do chwili ustawienia przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie słupków uniemożliwiających wjazd samochodów na teren rezerwatu przyrody.

6. *„W załączniku Nr 2 Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody Wąwóz Szaniawskiego, jednym z działań ochronnych jest usuwanie obcych gatunków roślin, w szczególności dwóch gatunków: rdestowca ostrokończystego oraz tawliny jarzębolistnej. W przedmiotowym rezerwacie, ogromny problem stanowi również niecierpek drobnokwiatowy oraz robinia akacjowa, czego nie podniesiono w rzeczonym opracowaniu. Jest to o tyle niepokojące, że szczególnie w tarasie dolnym i środkowym rezerwatu, pokrycie warstwy runa przez okazy niecierpka miejscowo dochodzi do 100%, co skutecznie ogranicza możliwości rozwoju rodzimej roślinności. Podobna sytuacja występuje z niekontrolowane rozrastającymi się okazami rdestowca i tawliny, które łącznie stanowią zagrożenie trwałości rezerwatu w dłuższej perspektywie czasowej, poprzez zagłuszenie rozwoju młodego pokolenia gatunków lasotwórczych. Zgodnie z informacjami zawartymi na stronie Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska poświęconej inwazyjnym gatunkom obcym, niecierpek drobnokwiatowy jest gatunkiem silnie inwazyjnym, który może wypierać rodzime gatunki roślin oraz zaburzać właściwości fizyczne, chemiczne i biologiczne gleby. Zagrożenie dla istniejących drzew może stanowić również winobluszcz zaroślowy, który w bardzo szybkim tempie rozrasta się i pnie po cennym drzewostanie. Rośliną, której w rezerwacie jest duża ilość to robinia akacjowa. Już plan ochrony częściowego rezerwatu leśno-krajobrazowego Wąwóz Szaniawskiego na okres 01.01.1993-31.12.2007 wskazywał, na konieczność ograniczenia rozwoju klonu jesionolistnego oraz robinii akacjowej w ramach zabiegów pielęgnacyjno-ochronnych. Rozrastające gatunki inwazyjne powodują wypieranie i zanikanie młodych siwek roślin, w tym drzew rodzimych, w efekcie czego w obecnej chwili w rezerwacie brak jest tzw. drugiego piętra i przyszłościowego drzewostanu. W związku z faktem silnego i szybkiego rozprzestrzeniania się wymienionych gatunków roślin, działania ochronne na obszarze rezerwatu należy przeprowadzić w trybie pilnym.”*

Plan ochrony zakłada monitorowanie stopnia rozprzestrzeniania się oraz usuwanie wszystkich gatunków obcych występujących w rezerwacie. Użyty w planie ochrony w stosunku do gatunków obcych zwrot „w szczególności” oznacza tu możliwość wyjścia poza ramy wskazane w tym przepisie, regulując równolegle, jako obligatoryjne części zarządzenia, elementy w nim wymienione. Wymieniając z nazwy gatunki jako przykładowe, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie nie wykluczył tym innych jeszcze sytuacji, w jakich możliwe jest podejmowanie działań w stosunku do innych gatunków w ramach tej czynności. Użyte w planie ochrony sformułowanie " w szczególności " nie statuuje bowiem kolejnej, odrębnej przesłanki. Zastosowana tego typu stylistyka zdania jest jedynie podkreśleniem, że jednym z wyjątkowych rodzajów rzetelnego wykonywania działań ochronnych, jest ich realizacja z usunięciem rdestowca ostrokończystego oraz tawliny jarzębolistnej. Nie stanowi to natomiast ograniczenia kryterium gatunków do usunięcia jedynie do wymienionych przypadków. Zgodnie z literalnym brzmieniem, zwrot "w szczególności" podkreśla tylko pewną wyjątkową (czyli właśnie szczególną) okoliczność, nie zamykając jednak katalogu sytuacji do których się odnosi.

Projekt zarządzenia został uzgodniony przez Wojewodę Mazowieckiego oraz zaopiniowany przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska.

Ocena Skutków Regulacji (OSR)

1. Cel wprowadzenia zarządzenia.
Celem wprowadzenia zarządzenia jest wypełnienie delegacji ustawowej zawartej w art. 19 ust. 6 ustawy o ochronie przyrody.
2. Podmioty, na które oddziałuje akt normatywny.
Projekt planu ochrony będzie oddziaływał:
 - 1) na Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie;
 - 2) na właściciela rezerwatu;
 - 3) jako powszechnie obowiązujący akt prawa miejscowego na wszystkie podmioty, które znajdują się lub znajdują w zasięgu terytorialnym objętym jego regulacją.
3. Konsultacje.
Projekt zarządzenia jako akt prawa miejscowego podlega:
 - 1) na podstawie art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. z 2023 r. poz. 190) uzgodnieniu z Wojewodą Mazowieckim;
 - 2) na podstawie art. 19 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody zaopiniowaniu przez właściwą miejscowo radę gminy;
 - 3) na podstawie art. 19 ust. 1 a ustawy o ochronie przyrody procedurze udziału społeczeństwa przewidzianej przez ustawę z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1094).
4. Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżet jednostek samorządu terytorialnego.
Wejście w życie przedmiotowego zarządzenia pociągnie za sobą skutki finansowe dla budżetu państwa w wysokości około 100 000 zł brutto w przeciągu 20 lat obowiązywania planu ochrony, które wynikać będą z realizacji działań ochronnych zaprojektowanych w planie ochrony. Mogą być one finansowane w szczególności ze środków pochodzących z budżetu państwa, pozyskanych z Narodowego lub/i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.
5. Wpływ regulacji na rynek pracy.
Zapisy w projekcie zarządzenia z uwagi na ograniczony zakres prac jak również realizacja ich na przestrzeni 20 lat nie będą miały znaczącego wpływu na rynek pracy.
6. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe.
Wydanie niniejszego aktu prawnego stanowi sposób realizacji celów ochrony przyrody. Wprowadzenie jego regulacji wyeliminuje wątpliwości i niejasności w odniesieniu do prowadzonej w obiekcie ochrony przyrody, co z kolei usprawni opracowywanie dokumentacji i wydawanie decyzji w prowadzonych w jego materii procedurach uzgodnieniowych. Spodziewać się również można, że przedmiotowy projekt przyczyni się do polepszenia warunków realizacji działań ochrony czynnej w związku z łatwiejszym dostępem do informacji dotyczących przedmiotów i celów podlegających ochronie. Proponowana regulacja nie będzie wywoływać skutków istotnych ze względu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe, a także na osoby starsze i osoby niepełnosprawne. Projektowana regulacja nie wpłynie na proces inwestycyjny z uwagi na fakt, iż nie wprowadza żadnych zmian w odniesieniu do granic obszaru
7. Wpływ regulacji na sytuację i rozwój regionalny.
Projektowana regulacja nie ma wpływu na sytuację i rozwój regionalny.
8. Ocena pod względem zgodności z prawem Unii Europejskiej.
Regulacja objęta przedmiotowym zarządzeniem nie jest objęta prawem UE.